

УДК 347.732

DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2245>**Г. Буга,**

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
Донецького державного університету внутрішніх справ

КРЕДИТНА СПІЛКА НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Перехід України до соціально орієнтованої ринкової економіки передбачає створення конкурентоздатного фінансового сектору, який надає економіці країни необхідний обсяг фінансових ресурсів, забезпечуючи таким чином її розвиток. Ефективне функціонування економіки потребує постійної мобілізації, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між її сферами й секторами. Такі функції виконуються як за допомогою держави, так і за допомогою фінансового ринку, який мобілізує заощадження на добровільних засадах і надає позички чи інвестиції, регулюючи фінансово-економічну ситуацію країни [1, с. 388].

Загальні правові засади щодо надання фінансових послуг, контроль за діяльністю суб'єктів фінансового ринку регламентує Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [2]. Згідно з п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону, фінансова послуга – це операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів. Ключовим компонентом легальної дефініції, що розкриває сутність поняття фінан-

сової послуги, є здійснення операцій з фінансовими активами.

До законодавчих ознак фінансових послуг належать: 1) здійснення операцій із фінансовими активами, що пропонується вважати «учиненням фактичних та/або юридичних дій з фінансовими активами»; 2) дії з фінансовими активами провадять в інтересах третіх осіб [3; 4, с. 58]. Водночас наголошується на неконкретності цього формулювання, з чим ми цілком погоджуємося та пропонуємо передусім зважати на інтереси споживача фінансової послуги, а вже потім – можливих зацікавлених третіх осіб. Нагадаємо, що саме споживачів передбачено в Господарському кодексі України як окремих суб'єктів господарських правовідносин, що має досить важливе значення в контексті нормативного забезпечення захисту прав споживачів.

Натомість Н.В. Дроздова називає вже більший перелік характерних ознак фінансової послуги, що вирізняють її з-поміж інших послуг. Так, по-перше, фінансова послуга – це різновид діяльності відповідного суб'єкта господарювання, який надає послугу; по-друге, фінансова послуга належить до нематеріальних послуг; по-третє, фінансова послуга супроводжується відповідним рухом фінансових активів (грошових коштів, цінних паперів, боргових зобов'язань та прав вимоги боргу, що не має статусу цінних паперів, включаючи будь-які види

лотерейних та інших подібних білетів, які передбачають видачу грошового або майнового виграшу); по-четверте, зазначений рух фінансових активів передбачає здійснення учасниками таких послуг відповідної фінансової операції (наприклад, торгівля фінансовими активами, залучення їх у депозит); по-п'яте, наявність професійного складу суб'єктів фінансових послуг, які надають таку послугу і здійснюють функцію фінансового посередництва [5, с. 162]. Проте, на нашу думку, цьому переліку бракує таких важливих ознак фінансової послуги, як платність та унікальна мета її надання.

К.В. Масляева, навпаки, наголошує на господарсько-правовому характері операцій з фінансовими активами. Аналізуючи такі риси фінансових послуг, як збереження реальної вартості фінансових активів та отримання прибутку, авторка доходить висновку, що збереження реальної вартості активів і є обов'язковою метою надання фінансових послуг, без чого стає неможливим досягнення іншої мети фінансової послуги – отримання прибутку. Вчена наголошує на неможливості розгляду обох зазначених цілей фінансової послуги як альтернативних, що передбачено в Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [6, с. 6], із чим варто погодитись.

Отже, на підставі дослідження зв'язків фінансової послуги з іншими послугами, характеристики її основних ознак, а також урахуваючи напрацювання науковців і наші власні висновки, надамо поняття фінансової послуги. *Фінансова послуга* – це господарська операція з грошовими коштами, цінними паперами та борговими зобов'язаннями, що здійснюється на платній або безоплатній основі банківськими або небанківськими фінансовими установами в інтересах замовників послуг – споживачів та можливих третіх осіб

за власний рахунок фінансових установ, або за рахунок споживачів чи третіх осіб, або за рахунок грошових коштів, залучених від інших осіб, з метою збереження їх реальної вартості, а у випадках, передбачених договором, – отримання прибутку споживачем.

Вичерпний перелік видів фінансових послуг закріплено у ч. 1 ст. 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». З урахуванням змін і доповнень до зазначеного Закону, унесених у 2015 році [7], можна констатувати, що нині законодавчо закріплено 14 видів фінансових послуг. Серед них, зокрема, управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»; операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів і банківські та інші фінансові послуги, які надають відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Нині неабиякої значущості набувають фінансові установи, діяльність яких спрямована на соціальний розвиток, зокрема на захист населення від знецінення коштів, надання громадянам фінансових послуг. Такі ознаки притаманні так званим кредитним коопераціям, які в Україні діють як кредитні спілки.

Як відомо, кредитні спілки виникли як реакція на потребу в наданні швидких, недорогих і водночас конкурентоспроможних фінансових послуг. Забезпечення конкурентності фінансових послуг, що пропонуються кредитними спілками, можливе за однієї обставини – надійності та стійкості фінансового посередника [8, с. 135]. Найголовнішою метою діяльності кредитних спілок є фінансовий і соціальний захист своїх членів за допомогою

залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування, фінансової підтримки підприємницьких ініціатив і надання інших фінансових послуг [9, с. 93].

Сьогодні кредитні спілки є однією з небагатьох некомерційних організацій, яка прямо заявляє про задоволення саме матеріальних потреб своїх членів (пайовиків), що вкрай важливо у рамках програми кредитування суб'єктів малого підприємництва. Гаслом таких небанківських фінансових установ є не високий відсоток, а надійність, неприбутковість, стійкість, доступний кредит і гарантія збереження грошей. Суттєвою перевагою кооперативів є те, що вони є доступними і простими для населення. Для отримання кредиту не потрібно платити «прихованих» відсотків, оскільки такі позики видаються тільки членам кооперативу, що істотно знижує ризик неповернення позик і не обтяжує кредит додатковими платежами (для покриття цих ризиків).

Кредитні спілки як суб'єкти адміністративного права в процесі реалізації своїх законних прав першочергово стикаються з публічними потребами та інтересами, які представляє суб'єкт публічної адміністрації. Відповідно, відбувається своєрідне зіставлення одних інтересів (приватних) з іншими (суто публічними), значно більшими за обсягом і значущими для суспільства. Якщо ці інтереси не суперечать один одному, відповідно до нормативних визначень, відбувається реалізація згаданих вище потреб у межах владно-управлінської діяльності або в інших формах державної діяльності, пов'язаних із нею, здійснення яких регламентоване нормами адміністративного права. І навпаки, коли зазначені вище групи інтересів не збігаються, вступають між собою у певні протиріччя, процес їх реалізації або взагалі припиняється, або відкладається до усунення причин, що лежать в основі цих суперечностей [10, с. 75; 11, с. 132].

Згідно із Законом України «Про кредитні спілки» кредитна спілка створюється та функціонує на базі певного монолітного об'єднання людей відповідно до їх інтересів, спільної діяльності або компактного місця проживання. Завдяки кредитним спілкам особи, кооперуючи свої зусилля, ідеї та кошти, можуть отримати необхідні послуги значно дешевше, ніж якщо б кожен із них намагався діяти самостійно [12]. Нормативно-правовою основою їх діяльності є ряд нормативно-правових актів, зокрема: Конституція України від 28 червня 1996 року; Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» № 2664-III від 12 липня 2001 року; Закон України «Про кредитні спілки» № 2908-III від 20 грудня 2001 року; Закон України «Про Національний банк України» № 679-XIV від 20 травня 1999 року; Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» № 755-IV від 15 травня 2003 року; Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21 грудня 2017 року; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 року; Закон України «Про споживче кредитування» № 1734-VIII від 15 листопада 2016 року; Постанова Правління Національного банку України від 05 жовтня 2021 року № 100 «Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення фінансовими установами споживачів щодо надання послуг споживчого кредитування»; Постанова Правління Національного банку України від 30 березня 2021 року № 27 «Про затвердження Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійних умов)»; Постанова Правління Національного банку України

від 11 лютого 2021 року № 16 «Про затвердження Правил розрахунку небанківськими фінансовими установами України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит»; Постанова Правління Національного банку України від 01 лютого 2021 року № 12 «Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу у сфері державного регулювання діяльності на ринках небанківських фінансових послуг»; Порядок проведення внутрішнього аудиту (контролю) у фінансових установах, затверджений розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 05 червня 2014 року № 1772, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30 липня 2014 року за № 885/25662; Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 04 листопада 2004 року № 2739 «Про встановлення виду державних цінних паперів, які можуть придбавати кредитні спілки», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 12 листопада 2004 року № 1444/10043; Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 02 серпня 2005 року № 4404 «Щодо визначення мети залучення кредитними спілками на договірних умовах кредитів банків, кредитів об'єднаної кредитної спілки, грошових коштів інших установ та організацій», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22 серпня 2005 року № 916/11196 (зі змінами); Правила здійснення депозитних операцій для кредитних спілок та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів, затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 30 грудня 2011 року № 821, (у редакції розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері рин-

ків фінансових послуг 26 квітня 2016 № 908), зареєстровані в Міністерстві юстиції України 10 лютого 2012 року за № 211/20524 (зі змінами); Положення про Державний реєстр фінансових установ, затверджене розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28 серпня 2003 року № 41 (у редакції розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 28 листопада 2013 року № 4368), зареєстроване в Міністерстві юстиції України 11 вересня 2003 року за № 797/8118 (зі змінами); Перелік внутрішніх положень та процедур кредитної спілки, затверджений розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 11 листопада 2003 року № 116, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 25 листопада 2003 року за № 1078/8399 (зі змінами); Порядок складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затверджений розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 25 грудня 2003 року № 177, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 19 січня 2004 року за № 69/8668 (зі змінами); Постанова Правління Національного банку України від 25 червня 2020 року № 82 «Про правонаступництво Національного банку України в здійсненні державного регулювання та нагляду на ринках фінансових послуг»; Методичні рекомендації для кредитних спілок щодо проведення оцінки кредитоспроможності позичальників, затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 20.11.2018 № 2006 та ін.

На ринку фінансових послуг кредитні спілки, з огляду на їх

кооперативну економічну природу, є середовищем узгодження інтересів її членів та безпосередньо кредитної спілки. У межах функціонування такого фінансового механізму кредитна спілка, з одного боку, накопичує фінансові ресурси, а з іншого – використовує їх для надання позичальникам. Таку діяльність можна охарактеризувати як самозабезпечення або ж самофінансування, що означено соціальною спрямованістю та високим рівнем відповідальності спілки перед своїми членами [8, с. 70].

Основним нормативно-правовим документом, що визначає організаційно-правові засади створення та діяльності кредитних спілок, їх об'єднань, права та обов'язки членів, є Закон України «Про кредитні спілки» [12]. У ст. 1 Закону закріплено таке поняття: «Кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки» [12]. Таким чином, Закон надав кредитним спілкам принципово нового значення – не громадської, а неприбуткової організації, що відображає реальну природу кредитних спілок та їх соціальне призначення. Адже вони не мають на меті отримання прибутку, а основною метою їх діяльності є задоволення потреб членів кредитної спілки у наданні фінансових послуг.

Однак Р. Слав'юк вважає, що кредитна спілка – це фінансовий кооператив, який одночасно є громадською та фінансовою організацією зі специфічною формою господарювання [13]. С. Грицай, А. Лаурікайнен вважають, що кредитна спілка – це форма самоорганізації людей, які, об'єднавшись власними силами, створюють для самих себе можливість задоволення своїх потреб у фінансовій сфері; це самоврядна демократична організа-

ція, в якій лише її члени визначають види послуг, які вона надає, і встановлюють умови їх надання [14]. На думку професора В. Гончаренка, кредитна спілка – це фінансово-кредитний кооператив, який є водночас громадською організацією та фінансовою установою, це специфічна форма господарювання у фінансовій сфері, яка має свої принципові ознаки. Із соціальної точки зору кредитна спілка повинна забезпечити фінансову взаємодопомогу й економічний самозахист людей. В організаційному відношенні це громадська організація, побудована на демократичних принципах управління, в економічному – неприбуткова фінансова установа. А разом це фінансово-кредитний кооператив [15].

Наведене вище свідчить про відсутність єдності точок зору на те, що ж таке кредитна спілка – громадська організація, кооператив чи організація зі специфічною формою господарювання.

У більшості країн світу об'єднання людей з метою економічної взаємодопомоги, які одночасно мають ознаки громадського та господарського об'єднання, належать до кооперативних форм господарювання [16, с. 95–99]. Як громадська організація, кооператив відрізняється від інших громадських об'єднань тим, що його діяльність спрямована передусім на досягнення для своїх членів економічного ефекту від користування послугами кооперативу (а не політичного, соціального, культурного та іншого ефекту для суспільства чи певної групи, як це має місце в інших громадських організаціях). Від господарських організацій, які надають аналогічні послуги, кооператив відрізняється тим, що він є формою взаємодопомоги та самозахисту людей, його діяльність не спрямована на отримання прибутку, бо він надає послуги тільки своїм членам, які є його рівноправними власниками [17].

Кредитні спілки, залежно від рівня економічного розвитку і специфіки національного законодавства в кожній країні, мають свої особливості. В одних країнах це невеликі установи, які надають обмежений набір фінансових послуг і майже не відрізняються від класичних моделей кооперативних операцій фінансової самопомоги населення, в інших – цілі фінансові системи, які, не поступаючись великим комерційним банкам, надають своїм членам (і фізичним, і юридичним особам) широкий спектр банківських послуг. У деяких країнах кредитні спілки є чимось середнім між банками та іншими фінансовими установами або одночасно існують кілька різновидів кредитних кооперативів [18, с. 58–63].

Основними ознаками кредитної спілки О.М. Панкратова та О.С. Музалевський називають такі: 1) вони створюються групою людей не заради отримання прибутку, а для надання послуг своїм членам; 2) члени, що засновували кредитну спілку, не мають жодних виняткових прав щодо членів, які вступили до спілки пізніше; 3) будь-який член кредитної спілки незалежно від розміру його вкладів, терміну членства та інших формальних ознак у питаннях управління спілкою має лише один голос. Обмежена кількість людей, які мають найбільшу суму заощаджень, не мають змоги одноосібно контролювати кредитну спілку; 4) послуги надаються лише членам спілки; 5) члени спілки водночас є її власниками та клієнтами. Кожен член спілки є власником частини капіталу і несе відповідальність за розвиток своєї кредитної спілки; 6) основним видом їх діяльності є надання ощадно-позичкових послуг, оскільки спілка створюється як ефективний інструмент саме із цією метою. Забороняється займатися іншими видами діяльності [19, с. 104–105].

Тут виокремлюють декілька відмінностей кредитної спілки від бан-

ківських установ. Перша полягає в тому, що кредитна спілка є некомерційною установою, працює тільки зі своїми пайовиками на кооперативних засадах і не здійснює ризикових операцій. Кредитна спілка бере на себе організацію тих послуг, які з будь-яких причин не цікаві банкам. Друга відмінність в тому, що кредитна спілка виконує лише дві базові операції грошового ринку, зберігаючи водночас статус фінансового посередника. Це залучення коштів і їхнє розміщення. Банк виконує ще й третю базову операцію – відкриття і обслуговування поточних рахунків клієнтів. Н.І. Версаль зауважує, що за своєю суттю кредитна спілка – це кооператив, тобто юридична особа, утворений фізичними особами, що добровільно об'єдналися на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування [20, с. 89–90].

Те, що кредитна спілка є суб'єктом некомерційного господарювання, засвідчує ч. 2 ст. 3 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 р., де за ознакою мети наводиться два види господарської діяльності – з метою одержання прибутку (комерційна господарська діяльність) та без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність) [21].

Кредитна спілка здійснює самостійну систематичну господарську діяльність, спрямовану на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без одержання прибутку. Вона не провадить жодної іншої господарської діяльності, крім надання кредитних і ощадних послуг своїм членам. Ця ознака зумовлена тим, що діяльність кредитної спілки як організації, котра не має на меті отримання прибутку, спрямована власне на надання конкретних послуг, що й визначає її вузьку спеціалізацію щодо можливих напрямів використання, акумульованих за рахунок

заощаджень членів фінансових ресурсів [22, с. 36].

Саме поєднання цих шести правових ознак зумовлюють унікальну правову природу кредитних спілок.

Таким чином, кредитна спілка – це неприбуткова небанківська фінансова установа, утворена на кооперативних засадах шляхом об'єднання фізичних осіб для задоволення їх фінансових потреб. Вони уособлюють поєднання ознак юридичної особи та специфічних ознак (ознак фінансової установи, неприбутковий характер діяльності, ознак кооперативу, ознак суб'єкту некомерційного господарювання та небанківської установи), які у сукупності і визначають її реальний правовий потенціал. Тобто кредитна спілка це: юридична особа; фінансова установа; неприбуткова організація; кооператив; суб'єкт некомерційного господарювання; небанківська установа.

У статті встановлено, що до законодавчих ознак фінансових послуг кредитних спілок належать: здійснення операцій із фінансовими активами, що пропонується вважати «учиненням фактичних та/або юридичних дій з фінансовими активами»; дії з фінансовими активами провадять в інтересах третіх осіб. Доводиться, що фінансова послуга – це господарська операція з грошовими коштами, цінними паперами та борговими зобов'язаннями, що здійснюється на платній або безоплатній основі банківськими або небанківськими фінансовими установами в інтересах замовників послуг – споживачів та можливих третіх осіб за власний рахунок фінансових установ, або за рахунок споживачів чи третіх осіб, або за рахунок грошових коштів, залучених від інших осіб, із метою збереження їх реальної вартості, а у випадках, передбачених договором, – отримання прибутку споживачем. Нині неабиякої значу-

щості набувають фінансові установи, діяльність яких спрямована на захист населення від знецінення коштів, надання громадянам фінансових послуг. Такі ознаки притаманні так званім кредитним коопераціям, які в Україні діють як кредитні спілки. Встановлено, що кредитна спілка створюється та функціонує на базі певного монолітного об'єднання людей відповідно до їхніх інтересів, спільної діяльності або компактного місця проживання. Завдяки кредитним спілкам особи, кооперуючи свої зусилля, ідеї та кошти, можуть отримати необхідні послуги значно дешевше, ніж якщо б кожен із них намагався діяти самостійно. Надано поняття кредитної спілки як неприбуткової небанківської фінансової установи, створеної на кооперативних засадах шляхом об'єднання фізичних осіб для задоволення їхніх фінансових потреб, які уособлюють поєднання ознак юридичної особи та специфічних ознак (ознак фінансової установи, неприбутковий характер діяльності, ознак кооперативу, ознак суб'єкту некомерційного господарювання та небанківської установи), які у сукупності і визначають її реальний правовий потенціал, та визначено правові основи її діяльності на ринку фінансових послуг.

Ключові слова: кредитна спілка, фінансові послуги, правове забезпечення, небанківська фінансова установа.

Buha H. A credit union at the financial market of Ukraine: concept and legal regulation

The article establishes that the legislative features of financial services of credit unions include: the implementation of transactions with financial assets, which are proposed to be considered «the commission of actual and / or legal actions

with financial assets»; actions with financial assets are performed in the interests of third parties. It is proved that a financial service is a business transaction with monetary funds, securities and debt obligations, which is carried out on a paid or gratuitous basis by banking or non-bank financial institutions in the interests of service customers – consumers and possible third parties at their own expense of financial institutions, or at the expense of consumers or third parties or at the expense of funds raised from other persons in order to preserve their real value, and in the cases stipulated by the contract, making a profit by the consumer. Currently, financial institutions are acquiring significant importance, the activities of which are aimed at social development, in particular, at protecting the population from depreciation of funds, and providing citizens with financial services. Such signs are characteristic of the so-called credit cooperatives, which in Ukraine act as credit unions. It has been established that a credit union is created and functions on the basis of a certain monolithic association of people in accordance with their interests, joint activities or compact residence. Thanks to credit unions, individuals, cooperating with their efforts, ideas and funds, can receive the necessary services much cheaper than if each of them tried to act independently. The concept of a credit union as a non-profit non-bank financial institution, created on a cooperative basis by combining individuals to meet their financial needs, embodying a combination of features of a legal entity and specific features (a feature of a financial institution, an unprofitable nature of activities, features of a cooperative, features of a sub non-commercial business, and non-banking institution), which together determine its real legal potential and determine

the legal basis for its activities in the financial services market.

Key words: credit union, financial services, legal support, non-bank financial institution.

Література

1. Солошкіна І.В. Фінансові послуги як правова категорія: поняття, суттєві сторони та інші ознаки. Форум права. 2013. № 4. С. 388–394.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
3. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 верес. 2012 р. № 5203-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
4. Денисенко Б.В. Банківська послуга як фінансово-правова категорія. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2008. Вип. 79. С. 55–58.
5. Дроздова Н.В. Загальні аспекти договору про надання фінансових послуг. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2003. № 52. С. 161–163.
6. Масляєва К.В. Господарсько-правове забезпечення функціонування ринку фінансових послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Харків, 2009. 20 с.
7. Про внесення змін до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» : Закон України від 15 січ. 2015 р. № 123-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/123-19>.
8. Луцишин О.О. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг України: проблеми та пріоритети розвитку. Світ фінансів. 2016. № 8. С. 135–139.
9. Гаврилова Н.В., Грешнікова М.О. Перспективи розвитку кредитних спілок в Україні. Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету. 2012. Вип. 12. Ч. 1. С. 91–96.
10. Курінний Є.В. Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування : навч. посіб. Дніпропетровськ, 2002. 92 с.
11. Купрієнко В.М. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг України.

Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2019. № 42. С. 130–134.

12. Про кредитні спілки : Закон України від 20 груд. 2001 р. № 2908-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>.

13. Слав'юк Р.А. Кооперативні кредитні установи у фінансовому забезпеченні розвитку аграрного бізнесу. Фінанси України. 2000. № 2. С. 96–103.

14. Грицай С., Лаурікайнен А. Кредитні спілки як форма соціально-економічного розвитку. Нова політика. 1999. № 1. С. 60–63.

15. Гончаренко В.В. Кредитні спілки в системі суб'єктів фінансового ринку. Банківська справа. 2008. № 4. С. 24–29.

16. Сич Є., Ільчук В., Гавриленко Н. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 428 с.

17. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І.Б. Хома, І.В. Алексєєв, Л.С. Тревого,

Н.І. Андрушко. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2015. 247 с.

18. Сороківська З.К., Балянт Г.Р. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 208 с.

19. Панкратова О.М. Проблеми та перспективи розвитку кредитних спілок в Україні. Вісник Національного технічного університету. Сер.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2014. № 34. С. 103–109.

20. Версаль Н.І. Кредитні спілки як ефективна форма мікrokредитування. Економіка АПК. 2002. № 7. С. 89–92.

21. Господарський кодекс України : Закон від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/print>.

22. Довгополик А.А. Кредитні спілки в механізмі адміністративно-правового регулювання: аналіз правових ознак. Вісник Академії митної служби України. Серія: Право. 2010. № 1. С. 35–40.

